Bekir Büyükarkın

TARİHTEN HİKÂYELER

ÖTÜKEN

İçindekiler

Başlarken 7

Akıncılar 9
Orman Yangınları 13
Surlarda Parıldayan Kılıç 15
Irz-ı Devlet Vardır 20
Kız Kulesi'ne Giderken 24
Hastaya Verilen İlaç 29
Şeyh Salim 35
Osman Efendi 38
Fatih'e Uzatılan Çiçekler 40
Bir Ferman 41
İhtiyar Akıncı 43
Geçmiş Olsun 46
Mimar Kasım Ağa 47
Dört Şart 50
Deli Hüseyin 57
Hoca Sadettin Efendi 61
İnsanlara Hayat Veren Su… 68
Rakım Efendi 72
Kurdoğlu 76
Aktopraklık 83
Davut Ağa 91
Arz Odası 97
Göç Destanı 99

Eskişehir'deki Er 102
Zorba Başı 107
Türkler 113
Kılıç Aslan 139
Üçüncü Selim 150
Mustafa Kemal'den Deyişler 174
Mehmet'in Annesi 176

BAŞLARKEN

Bu hikâyeler kronoloji takip etmeden, aklıma geldikçe kaleme alınmıştır. Tarihten esinlenerek yazılmıştır.

Geçmişten seslenmek, iyisiyle, kötüsüyle olayları ve duyguları aktarmak bana zevk veriyor. Sizlerin de aynı görüşte olmanızı dilerim.

Bana, bu hikâyeleri yazmayı, dostlarım zaman zaman önerdiler. Hatta bir hanım kızımız mikrofona okumam için kaset de getirdi. Çünkü dost toplantılarında bazen, nefesim yettiğince, bunlardan birkaç tanesini anlatırdım.

Sizleri duygulandırmak beni sevindirecektir.

Bekir Büyükarkın

Akıncılar

KELİMENİN akıcılığı kadar taşıdığı anlam da derin. Harfler yan yana öyle güzel sıralanmış ki, insana bir anda güven, cesaret ve kuvvet aşılıyor: Akıncılar…

Bu kelime hayatı anlatıyor; bu kelime yeni bir ruh, yeni bir fikir, hatta yeni bir duygu taşıyor. Ve nihayet bu kelime serhat boylarında Türk ordularına sayısız zaferler kazandıran, ölümü can yoldaşlarıymış gibi beraberlerinde götüren korkusuz yiğitlerin hayatını, onların doludizgin ilerleyen atlarının nal seslerini, Türklüğün gururunu bizlere getiriyor…

Biz bu yazımızda omuzlarında kartal kanatlarıyla düşman saflarına saldıran akıncılardan bir nebzecik bahsetmek istiyoruz. Gözlerimizi bir an kapatıp içinde bulunduğumuz zamanın boğucu havasından kurtulmayı arzuluyorsak 400 yıl evvel son defa dalgalanan gür bir sese kendimizi kaptırıverelim:

"Haydin yiğitlerim ileri, ne olursa olsun ileri; zafer yılmayanlarındır!.."

Onlar kanlarını döktüler; boşuna değildi. Onlar durmadan terlediler; sebepsiz değildi. Onlar ilerlediler, hep ilerlediler; kendileri için değildi. Geride bıraktıkları vardı, geride başarılarını bekleyen ve burcu burcu kokan bir vatan duruyordu. Ordular, ordular ise onları izliyordu. Ne değeri olurdu bu topraklar için bir canın, bin canın? İyice biliyorlardı ki, kendileri eriseler bile evlatları, torunları ve bütün bir millet yaşamalıydı. Buna bilmek değil, istemek, özlemek denirdi. Eğer başarırlarsa elde edecekleri şeref ne ile ölçülebilirdi? Malın, mülkün, hatta kısaca bir ömrün ne değeri vardı? Akmak, hep akmak, yol göstermek başlıca gayeleri, durmadan ilerlemek yegâne ümitleriydi… Hile bilmezlerdi, kötülük düşünmezlerdi, herkesi severler, büyüklerini sayarlardı. Başarıcı ve yapıcıydılar; birçok milletlerin özlemini çektiği insanlardı onlar…

Tarih bize akıncıların, Rumeli'nde yaşadıklarını söylüyor. Fakat akıncı ocaklarının nasıl ve ne vakit kurulduğunu gereği gibi bilemiyoruz. Yalnız Gazi Süleyman Paşa ile Rumeli seferine katılan İsa Beyin oğlu Evrenuz Beyi, akıncı ocağını ilk kuranlardandır diye biliriz. Nitekim Birinci Murat Rumeli'ye geçtiği vakit Evrenuz Bey Keşan ile İpsala'yı zaptetmiş, sonra Edirne'ye yürüyen Türk ordusunu yandan korumak için Sırp kuvvetlerine karşı çıkmış ve Serez'den Makedonya içlerine doğru muhtelif akınlar yapmıştır. Bu suretle ilk akıncı teşkilatının Serez'de kurulmuş olması düşünülebilir. Sonraları Mihal Bey, Turahan Bey gibi diğer Osmanlı kumandanlarının da birer akıncı ocağı kurdukları malumdur.

Akıncı ocaklarının başlarına ekseriya kurucularının oğulları geçmiş ve bu unvanla anılmışlardır. Bunlardan Turahanoğulları Mora'da, Malkoçoğulları Silistire'de, Mihaloğulları Sofya ve Simendire'de merkez teşkilatlarını kurmuşlardır.

Akıncıların kendilerine göre kıyafetleri vardı. Başlarına kaplan derisi veya samurdan yapılmış kalpak giyerlerdi. Bazan da siyah yahut al kadifeden, hatta ak çuhadan külah kullanırlardı. Külahlarının etrafına inci ve mercandan süslenmiş krep dolarlar, kalpak veya külahlarının önüne turna ve balıkçıl kuşu tüyleri takarlardı. Akik, zebercet veya elmas düğmeli gömlekleri, altın işlemeli cepkenleri vardı. Kışları kısa serhadli kürkler giyerlerdi. Çağşır ve şalvarları çuha ve kadifedendi. Ayaklarına ceylan derisinden yemeni, çizme, filar giyerlerdi. Ayakkabılarının altındaki kabaraları altın veya gümüştendi. Sefere çıkarken omuzlarına birer çift kartal kanadı takarlar, ellerine kaplan kuyruğundan yapılmış kamçılar alırlardı. Başlıca silahları kılıç, kalkan, mızrak ve bozdoğandı.

Bin akıncıya binbaşı, yüz akıncıya subaşı, on akıncıya onbaşı kumanda ederdi. Binden fazla akıncının katıldığı savaşa "Akın", bine kadar akıncının gittiği sefere "Haramîlik", yüzden az akıncının yaptığı akına ise "Çete" veya "Potera" denirdi. Akıncılar ekseriya onbin veya yirmibinin üzerinde bir kuvvetle akına çıkarlardı. O zaman başlarında en büyük akıncı beyi bulunurdu.

Yasalarındandı; akıncı oğullarından veya çok inanılır bir kimsenin kefil olmasından başka, akıncı

ocağına kimse giremezdi. Ocağa yeni gelen bir genç, muhakkak bir büyüğünün kan kardeşi olur, daima onunla yan yana savaşa girer, ağasından asla ayrılmazdı; ölümde de, zaferde de, hayatta da beraber bulunurlardı…

Uzun boylu, geniş omuzlu, gergin pazılı, şahin bakışlı, kartal kanatlı akıncılar haftalarca at üzerinden inmeden ilerlerler, hep ilerlerlerdi…

Dağlar, ovalar, nehirler aşarlar; durmadan iman, aşk taşırlardı…

***

Tarih, devleti uğruna kendilerini feda edenleri bizlere kadar getirmesini bildi. 27 Kasım 1595 yılında on binlerce akıncıyı Tuna'ya gömen, onları bir daha açmamacasına solduran korkak vezir Koca Sinan Paşa'ya rağmen bu eşsiz kahramanlar bazen bütün haşmetiyle gözlerimizin önünde canlanıyor. O zaman onlara ne kadar çok ihtiyacımız olduğunu anlıyoruz. Çünkü akıncılar asla bir şekil değildi; baştan başa bir mana ve ruhtu.

Sevgi taşırlardı onlar, birlik beraberliğin değerini bilirler, Türklükleriyle gururlanırlardı. Aleyhte konuşmazlar, haram yemezler, asla boyun eğmezler, ayrılıkçılığa asla tahammül etmezlerdi. Devletine karşı son derece saygılıydılar.

Orman Yangınları

ORMANLARIMIZ yanıyor; yer yer, zaman zaman. Her orman yangınıyla birlikte gönlümüz de yanıyor, kül olurcasına…

Neden? Kasıt mı, ihmal mi, şanssızlık mı, tedbirsizlik mi?

Bu yangın değil sadece bir servet, bir hazine ve bir değerin kayboluşudur.

Orman yangınları, geleceğin Türkiye'sinde yaşayacakların mutluluğunu, huzurunu, rahatını çalıyor şimdiden! Halbuki bizler geleceğin genç, gururlu, inanmış, yaşamak için yaşatmanın değerini kavramış yavrularımızın ümidini taşımışızdır içimizde.

Atatürk'ü görmüş, onun sesini işitmiş kişileriz. Onun emaneti hâlâ omuzlarımızda, kalbimizde. Bu emaneti devretmeliyiz. Öyle ki, devrettiklerimiz tam güçle bir Türkiye alsınlar. Mutlu olsunlar, mutlu kılsınlar. Sevsinler, sevilsinler. Güzeli görsünler, güzeli göstersinler. Esasen sevmesini bilmeyen sevilmenin özlemini duymayanlardır.

Halbuki ormanlarımız yanıyor, gönlümüzü de kül ederek yanıyor.

Nedenini bulalım. Görelim, bilelim, yananı hemen söndürelim. Yakanı acımasızca cezalandıralım.

***

Tarihte de orman yangınları olmuştur. Görevlileri asla bu yangınların ilerlemesine müsaade etmemiş, şu veya bu nedenle sebep olanları hemen cezalandırmışlardır.

Küçük Halil bir gün kırda çiçek toplarken köyün delisinin elinde çırayla gittiğini görünce yolunu kesmiş:

- Nereye? diye sormuştu.

- Ağaç yakmaya giderim, keyfim değil mi? Zarar olsun.

- Dön geri! Babam sıkı sıkı tembih eder. Üstelik Padişah fermanı var, ormanlara dokunmak yok!

- Çekil kenara, yolumu kesme!

Küçük Halil cüssesine bakmadan delinin üzerine atıldı. Boğuşmaya başladı. Bağırtıyı duyan köylüler, az sonra yetişti. Dayaktan mosmor olmuş küçük Halil'i delinin elinden kurtardılar. Sonra Deli öyle bir dayak yedi ki, bir daha ormanın yanından geçmek cesaretini bulamadı.

Surlarda Parıldayan Kılıç

ORDU Bağdad'ı kuşatmıştı… Tarihler 22 Aralık 1638'i gösteriyordu. Sultan Dördüncü Murad Dicle nehrinin kenarındaki küçük bir tepenin üzerine kurdurduğu otağında asabî adımlarla dolaşıyordu; bakışları çakmak çakmaktı, zırhlara bürünmüş heybetli vücudu onu olduğundan daha iri gösteriyordu. Bir insanı belinden tutup havaya kaldıracak kadar kuvvetli bileklerinin damarları şişmiş, pazıları gerilmişti.

Birden durdu, elini belindeki zümrüt işlemeli hançerine atarken:

"Tiz bana vezir-i âzam Tayyar Mehmet Paşa'yı çağırın!" diye bağırdı.

Otağda derhal bir kıpırdama oldu, rikâbdar ağa geri geri çekilerek adeta kaçarcasına dışarı çıktı.

Şimdi Sultan Murat derin bir düşünceye dalmıştı… Devletinin gittikçe kaybolan şanını yerine getirmek, doğudan gelen büyük bir tehlikeyi önlemek, Kanunî Sultan Süleyman emaneti Bağdad'ı geri almak için İstanbul'dan buraya büyük bir orduyla

birlikte tam 186 günde gelmişti. 38 günden beri de Bağdat kuşatılmış, fakat ne yazık ki henüz bir netice alınamamıştı. Toplar gürlemiş, hendekler kazılmış, sur bedenleri çökertilmiş, yine de Bağdad'a girilememişti. Hünkâr zaman zaman siperleri dolaşmış, askerlerinin cesaretini artırmak için uzun müddet yanlarında bulunmuş; sırtlarını okşamış: "Göreyim sizi" demişti, "gayret vaktidir, zinhar unutmayasınız."

Olmamıştı işte, günler durmamacasına birbirinin üzerine devrildiği halde Bağdat bir türlü geri alınamamıştı. Onun karakterinde yılmak, kadere boyun eğmek yoktu. Gerekirse kendisi de askeriyle birlikte elde kılıç çarpışacak, ölecek, fakat asla milletinin ümidini sarsmayacaktı.

Otağın kapısı aralandı, muhafızlar mızraklarını uzattılar, silahtar ağa hafifçe eğildi; içeriye sadr-ı âzam Tayyar Mehmet Paşa girdi, gülümseyerek hünkâra sokuldu, sonra hafifçe geri çekilip karşısında durdu.

Sultan Murat vezirini bir müddet süzdü, nihayet dudakları kıpırdadı, gürleyen bir sesle sordu:

"Lala, hendekler doldu, askerler yürüyüşe hazır; neden Bağdad'ı alamazsınız?"

Tayyar Mehmet Paşa takdirle padişaha baktı, beyaz sakalı hafifçe titrerken:

"Hünkârım" diye cevap verdi, "biraz daha sabr olunsun; Allah'ın inayetiyle kısa zamanda şehir ele geçer. Taarruza henüz zaman gelmemiştir; boş yere askerinizi kırdırmayalım."

Sultan Murad'ın kaşları büsbütün çatıldı; yine sert bir sesle sordu:

"Senin kahramanlığın, cesaretin bu mudur? Sana Tayyar derler ama, namına yazık. Yoksa korkar mısın? Gecikmenin esas sebebini hemen söyleyeceksin."

Tayyar Mehmet Paşa tekrar gülümsemeye çalıştı, fakat başaramadı; gözlerinden iki damla yaş beyaz sakalına doğru süzülürken:

"Bin Tayyar bu devlete kurban olsun!" dedi, "Ben canımı vatanıma feda etmişim, Tayyar kulun ölmekle bir şey eksilmez; yeter ki Rabbim hemen kaleyi bize bağışlasın."

"Tiz askerlerin başına geç; tedbirini al. Bağdad'ı senden hemen isterim!"

Daha fazla konuşmadılar; üzgün fakat metin adımlarla otağdan çıkan Tayyar Mehmet Paşa gece sabaha kadar uyumadı. Ulaklar durmadan paşa ve beylere emirler götürdü. 23 Aralık 1638 Perşembe günü sabahı güneş bir mızrak boyu yükselirken Osmanlı ordusu her koldan hücuma geçti.

Tayyar Mehmet Paşa elinde kılıcı, göğsünde imanı, Ak-Kapı tarafındaki askerinin başındaydı… "Allah, Allah" sesleri dalga dalga kale bedenlerini aşıyor, kulaklarda çınlıyordu:

"Ha gayret yiğitlerim, durman kurtlarım!"

Tayyar Paşa haykırıyor, bir ceylan çevikliğiyle surlara tırmanıyor, askerlerinden evvel karşısına çıkanı deviriyor, adeta ölümle alay edercesine ilerliyordu. Onu gören serdengeçtiler, fedailer arkasın-

dan yetişebilmek için büyük bir gayret sarfediyor, fakat yine de önüne geçemiyorlardı…

Kuleler alındı, burçlar zaptedildi, artık zafer tamamlanmak üzereydi. Bu azme, bu cesarete hiçbir kuvvet dayanamazdı. Ne yazık ki zalim an birdenbire elini uzatıverdi. Tayyar Mehmet Paşa bir kılıç darbesiyle karşısındakini yere sererken serseri bir kurşun sekti, hedefini arar gibi vınladı ve onun tertemiz alnına gömülüverdi.

Tayyar Paşa sendeledi, Tayyar Paşa başladığı işi yarıda bırakmak mecburiyetinde kalan bir insanın üzüntüsüyle acı acı gülümsedi:

"Hünkârım" diye fısıldadı, "Tayyar kulun korkmaz, hiç korkmaz. Bu devlet uğruna nice nice Tayyarlar feda olsun…"

Sonra dizleri burkuldu, düşmemek için tutunacak bir yer aradı, bulamadı, nihayet kendini ölümün kucağına bırakıverdi… Arkasından yetişenler onu kollarının arasına aldıkları zaman kılıcı hâlâ elindeydi.

Tayyar Mehmet Paşa'nın ölüm haberini Sultan Murad'a getirdikleri zaman evvela inanmak istemedi, sonra dudakları titremeye başladı, hıçkırıklarını bile zaptetmeye çalışmadan:

"Tayyarım" diye inledi, "çok yazık oldu sana; Bağdat gibi yüz kal'aya değerdin. Üzdüm seni, bağışla beni."

Tayyar Paşa'nın bıraktığı yerden yeni sadr-ı âzam Kemankeş Mustafa Paşa başladı; ertesi gün Bağdat alındı. Onlara surlarda ışıl ışıl parıldayan o kılıç yol göstermişti…

Tayyar Mehmet Paşa, elinde kılıcıyla düşmana saldırırken şehit düşen ilk vezir-i âzamdır. Onu, eski Bağdat valilerinden babası Mustafa Paşa'nın İmam-ı Âzam'daki kabrinin ayak ucuna gömdüler…

Ruhu şad olsun.